

Røða í sambandi við 100 ára føðingardagin hjá Amandu Joensen 17. apríl 2015

Góða Amanda,

Hjartaliga til lukku við 100 ára føðingardegnum. Tað er mær ein stórir heiður at vera boðin við her í dag at hátíðarhalda dagin saman við tygum og tygara avvarðandi, og tað takki eg hjartaliga fyri. Somuleiðis fari eg at ynskja øllum tygara avvarðandi - børn, svigerbørn, ommubørn og langommubørn, ja, allari familjuni hjartaliga til lukku við hesum stóra degi. Og samstundis tykkum, sum starvast her á Sýnini og dagliga eru um Amandu, ynski eg eisini hjartaliga til lukku.

Hundrað ár! Tað setur veruliga tankarnar í gongd, tá mann fer at hugsa um, hvussu tað man vera at hava liva í eitthundrað ár. Tað er torført – fyri ikki at siga ógjørligt – at ímynda sær allar hendingarnar og broytingarnar, sum tygum hava upplivað.

Í tygara lívsskeiði hava verið stórar samfelagsligar broytingar og menningin hevur verið stór. Trupult er at siga, hvør broytingin er tann størsta. Tankar um eina tíð, tá elektrisitetið ikki var komið til Føroyar, áðrenn vegir og tunlar bundu oyggjarnar saman, áðrenn frystiskáp og áðrenn liðugt gjørdar vørur vóru til keyps í handlinum. Ein tíð, áðrenn klokkur vóru á hvørjum skøvningi, ei heldur nakrar órógvandi fartelesfonir, sum mangan merkir, at vit nóg illa geva teimum ans, sum vit eru í rúmi saman við.

Tankar um eina tíð, áðrenn orðið strongd var til. Tá spældu børnini frítt um tún og teigar, hóast ein partur av spælinum var at taka lut í tí arbeiði, sum tey vaksnu gjørdur.

Mær er fortalt, at tygum búðu fyrstu árinum í Sørvági, og tá tygum vóru 8 ára gomul, fluttu tygum saman við familju tygara og trimum øðrum húskjum til Vatnsøyrar, har tit vóru fyrstu niðursetufólkin. Foreldur tygara vóru Dánjal Pauli Poulsen, ættaður við Neyst í Hvalba, og Jacobina Jacobsen, vanligi nevnd Bina, ættað úr Sørvági. Og tygum vóru næstelst av fimm systkjum.

Á okkara døgum – við øllum hentleikum, er næstan óskiljandi at hugsa, hvussu stórar uppgávur kona, maður og børnini høvdu, og hvussu nóg tey greiddu úr hondum, fyri at lívbjarga sær og sínum.

Tá tygum vóru barn, var eingin handil í Vatnsøyrum, og tí mátti alt til húsarhaldið keypast úr Sørvági. Tá vóru eingir bilar, og neyðugt var tí at fara til gongu og bera alt hetta tunga heim til hús í leypti. Hetta hevur verið ein langur túrur til gongu og so í øllum veðri eisini. Men tygum vóru bæði røsk og sterk, og tí var tað ofta tygum, sum vórðu biðin um at fara til handils.

Og einki at ivast í, at tað er munin lættari at halda hús í dag, enn tað var, tá ið tygum og maður tygara Daniel, settu búgv í Vági beint fyri kríggi. Nógva arbeiðið mátti leggjast væl til rættis, skuldi gerandisdagurin hanga saman.

Tá var ikki møguleiki fyri at keypa liðugt gjørdan mat og klæðir, sum vóru klár at fara í. Allur maturin skuldi fáast til vega og tilvirkast. Sum vera man, var hvørki vaskimaskina ella uppvaskimaskina, og alt bleiv vaskað við hond og á vaskibretti. Harafturat bleiv hvørt klædnaplaggið vundið við hond og hongt upp á snór.

Tygum bera orð fyri at altíð hava verið ómetaliga røsk og arbeiðssom. Tá maðurin sigldi og var burtur meginpartin av árinum, stóðu tygum einsamøll fyri húsarhaldinum. Tygum brettu upp um armar í øllum neyðugum arbeiði. Við trimum børnum, kúgv, seyði og høsnum, og hartil eini stórar trøð, sum skuldi hoyggjast, syrgdi tygum øllum fyri sjálv.

Eftir nærum 40 ár í Vági, gjørdur maðurin og tygum av at flyta Vatnsøyrrar, har tygum bygdu hús. Tá vóru øll trý børnini flutt úr Vági. Sambandið til heimbygdina hevði verið sterkt, og í nógv ár tóku tygum lut í køksarbeiðinum á Zarepta, og tí var kanska eisini gott at koma aftur til Vatnsøyrrar.

Eitt tíðarskeið búðu maður tygara og tygum í Grønlandi, har tygum arbeiddu í einum køki og gjørdur mat til lærlingar í Nuuk, meðan maðurin sigldi við grønlandskum báti.

Eftir, at maður tygara andaðist í 1999, búðu tygum einsamøll heima til fyri fimm árum síðan, tá ið tygum komu her á Sýnina at búgva. Her hava tygum tað gott og verða væl ansað.

Í øllum arbeiðinum, sum tygum, saman við tygara samtíðarfólki, hava útint, hava tygum lagt ein stóran arv eftir tygum, sum nútíðarsamfelagið kann heysta. Tygum kunnu sanniliga minnst og hyggja aftur á eitt langt og ríkt lív. Viðførið tygara við upplivingum, við lívsroyndum, við innliti, er á tremur. Hóast strævið lív, so kunnu tygum halda 100 ára føðingardag í dag.

Eftirkomarar tíni teljast upp í 74. Fleiri eru búsitandi uttanlands, men eru nú komin heim at hátíðarhalda henda stóra dag saman við tygum.

Eg fari at enda við kvøldarsálminum hjá Mikkjal á Ryggi “Av dagsins verki móður”, sum minnst okkum á, at hóast at lívið bæði inniheldur knoss og strev, so eru vit takksom, at Guð er við okkum, og signar okkara leið.

Við hesum fari eg at ynskja tygum eitt blítt lívskvøld við tøkki fyri tíðina, sum okkum er tillutað.

“Av dagsins verki móður
eg niður leggi meg,
Takk, Guð, sum var mær góður
og vardi væl mín veg,
sum signaði mær verkið,
sum heilsu gav og mátt.
Ver hjá mær, faðir sterki,
og varðveit meg í nátt.”

Takk fyr!

Annika Olsen,
landsstýriskvinna